

Борисенко Ольга Петрівна,
д. держ. упр., проф.,
професор кафедри публічного управління та митного адміністрування,
Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро
ORCID 0000-0002-2885-4986

УДК 351:314.74

doi:10.34213/tp.19.02.14

СТРАТЕГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Розглянуто проблеми, що спричиняють активізацію міграційних процесів в Україні. Акцентовано увагу на факторі заробітної плати українців, що є головною причиною, через яку українці продовжують їхати за кордон. Зазначено основні загрози для України через посилення еміграції українських громадян. Обґрунтовано необхідність формування міграційної політики на основі узгодження її цілей і завдань з цілями і завданнями суміжних стратегій, що вмонтовані в загальну стратегію сталого розвитку України з дотриманням принципів системності, цілісності, комплексності, субординації, спадкоємності.

Ключові слова: міграція, міграційна політика, державне регулювання міграційних процесів, стратегічне управління.

Постановка проблеми. Від часів проголошення незалежності України в більшості суспільства існував сталий запит на розбудову України як сучасної соціально орієнтованої держави з ринковою економікою. Невідповідність реалій повсякденного буття та тенденцій розвитку держави цим цінностям зумовили пошук українцями кращого життя за кордоном. Мільйони громадян України прагнуть поліпшити свій фінансовий стан і реалізувати кар'єрні очікування в інших країнах, не дочекавшись покращання соціально-економічних умов та зневірившись у дієвості механізмів державного управління соціально-економічним розвитком країни. Наростання масштабів міграції за кордон, перш за все трудової; залучення до процесу міграції активної молоді, висококласних фахівців; збільшення частки мігрантів, які працюють за кордоном без належних дозволів, перебувають у нерегульованому правовому стані, становлять сьогодні серйозні виклики для України [1]. Така ситуація загрожує економічній безпеці країни через втрату цінного трудового ресурсу та національній безпеці України через роз'єднаність української нації, зростання темпів депопуляції, дестабілізації чисельного складу населення. Усе це посилює значення державної міграційної політики й зумовлює необхідність системного й комплексного підходу до вивчення стратегічних питань, пов'язаних із формуванням ефективної системи державного управління міграційними процесами в Україні та упровадженням більш дієвих механізмів її реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість наукового аналізу державного управління міграціями пов'язано з тим, що оптимізація міграційних процесів є суттєвим резервом економічного й соціального розвитку держави, механізмом урегулювання соціальної напруги на міжнародному, міжетнічному, міжрелігійному ґрунті, особливо з огляду на ускладнення проблем відтворення населення та демографічну кризу. Значний внесок у дослідження проблем міграції, зовнішніх міграційних процесів, міграційної політики зробили українські вчені різних галузей знань. Міжнародній міграції робочої сили, регіональним аспектам зовнішньої трудової міграції, соціально-економічним ризикам, пов'язаним з нерегульованою трудовою міграцією населення в Україні, було присвячено роботи О. Білик, Н. Ваврищук, І. Лапшиної, І. Майданік, О. Кислиціної, Т. Романюк, М. Стасюк, П. Шушпанова та багатьох інших. Ґрунтовно проаналізовано міграційні процеси та особливості впливу на них держави в роботах Е. Лібанової, О. Малиновської, В. Міненка, С. Пирожкова, А. Позняка, І. Прибиткової, О. Хомри, С. Чеховича, М. Шульги та інших науковців.

Особливу цінність для дослідження проблеми мають праці науковців, присвячені теорії та практиці державного управління у сфері міграції, формуванню міграційної політики в Україні, розробленню та функціонуванню механізмів державного управління міграційними процесами, оцінюванню їхньої ефективності. Це роботи М. Бублія, С. Домбровської, Е. Дробка, О. Малиновської, Ю. Римаренка, М. Романюка, О. Сидорчук, К. Тарасенко, Ю. Тихомірова, Л. Юзькова та ін.

Водночас проблема стратегічного управління міграційними процесами в умовах соціально-економічних деформацій в Україні та формування ефективної міграційної політики все ще не знайшла адекватного висвітлення в науковій літературі, не стала предметом системних і комплексних досліджень українських учених. Проте вдосконалення управління міграційними процесами вимагає детального наукового розроблення теоретико-методологічних аспектів цієї проблеми, напрацювання науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення міграційної політики, механізмів її реалізації.

Головною **метою цієї роботи** є дослідження основних стратегічних детермінант формування міграційної політики України, які визначальним чинником впливають на рівень, обсяги та напрями міграції населення в Україні.

Виклад основного матеріалу. Стрімке зростання обсягів міграційних процесів із нарощуванням інтенсивності їх, залученням до цих процесів різних вікових категорій населення, представників різногалузевого спрямування, збільшення впливу факторів різного ступеня глибини формування та напрямів дії, розповсюдження на всі регіони України зумовило необхідність створення системних і комплексних підходів до формування механізмів державного регулювання в міграційній сфері, державного управління інструментами та чинниками, що впливають на рівень, обсяги, напрями міграції, та формування міграційної політики. На загострення проблем, що виникають унаслідок розвитку міграційних процесів, впливає динамізм сучасного життя українців та здатність їх до швидкого розв'язання проблеми щодо створення умов більш якісного існування; відкритість багатьох країн до переміщення людей, особливо висококваліфікованих спеціалістів та молоді, що створює загрози національній безпеці України не лише у стратегічній перспективі, а й уже в найближчому майбутньому.

Тенденція до збільшення обсягів міждержавних міграційних переміщень населення є сучасним викликом для існування України. Сьогодні актуальною для України є проблема вдосконалення міграційної політики на основі системного підходу з приведення соціально значущих параметрів суспільного життя до норм розвинених країн.

Головним аспектом міграційної політики є забезпечення регуляторного підходу до формування міграційного процесу в сучасній Україні, визначення ролі та місця міграцій населення в соціально-економічному і політичному житті держави, розроблення механізму регулювання територіального перерозподілу населення; чітке дотримання обраних пріоритетів; наявність надійного правового, організаційного, матеріального та інформаційного забезпечення заходів державного регулювання міграційних процесів.

Аналіз реальної ситуації в сучасному світовому господарстві свідчить про наявність фундаментальної закономірності: процеси глобалізації активізують економічні, соціально-комунікативні зв'язки країн, а глобальна інформатизація суспільства стає каталізатором поглиблення цих процесів і є тим резервом інтенсифікації та прискорення, який надзвичайно потужно впливає на процеси міграції. Це означає, що держави мають вибудовувати міграційну політику таким чином, щоб у максимально стислі терміни реагувати на виклики, що виникають. У таких умовах особливого значення набуває стратегічний складник міграційної політики, оскільки він дозволяє побудувати основи управління на випередження, що створюватиме стабільні, передбачувані й менш ризикові умови для соціально-економічного розвитку країни.

Реформування економіки та євроінтеграційний курс України нерозривно пов'язано із забезпеченням якості життя громадян. Одним з основних завдань економічної і соціальної політики на найближчі роки є підвищення середнього рівня заробітної плати, який ґрунтуватиметься на реальному зростанні продуктивності праці та підвищенні прибутковості українських компаній. Такий підхід є реальним кроком до вирішення проблеми трудової міграції українців за кордон. Разом із тим дослідження Інституту соціології НАН України свідчать, що близько 60 % українців не можуть знайти роботу за набутою спеціальністю, а 25 % готові пожертвувати спеціальністю заради отримання більш високо оплачуваної роботи [1, с. 53]. За даними Державної служби статистики [2] 2018 р., 6,6 % громадян отримували загальний середньомісячний дохід менше ніж 2 280 грн (приблизно 80 дол. США), майже 33 % населення отримували дохід від 2 280 до 3 720 грн/міс. (приблизно 80–140 дол. США), 31,5 % українців заробляли 3 720–5160 грн/міс. (або 140–190 дол. США), 29 % наших громадян отримували заробітну плату в понад 5 160 грн/міс. (або більше 190 дол. США). Середня заробітна плата в Україні в закладах освіти у 2019 р. становила 7 104 грн, у закладах охорони здоров'я – 6 272, у будівництві – 8 227 грн [3]. Заробіток в європейських країнах пропонувався в разі більшим, що було привабливою пропозицією для вкрай збіднілих і зневірених у змінах на краще в недалекій перспективі українців. Наприклад, у польській теплиці можна заробити близько 2,6 тис. злотих на місяць (близько 20 тис. грн). У разі підтвердження статусу податкового резидента України зарплата може бути вища на 20 % [4]. Українські заробітчани у 2018 р. в Чехії отримували 23,6 тис. чеських крон, що в середньому становить 26,5 тис. грн.

Отже, головною причиною, через яку українці продовжують їхати і на заробітки, і на постійне проживання за кордон, була і залишається різниця в оплаті праці. Якщо в Україні середня зарплата знаходиться на рівні € 250, то в Польщі – € 750, Чехії – € 870, Італії – € 1760, Німеччині – € 2300, Ірландії – € 2500. З огляду на це зростання середньої зарплатні до 10 тис. грн, яке обіцяє уряд, для заробітчанин не стане аргументом, щоб працювати вдома.

Достеменною інформацією про кількість наших співвітчизників, які мешкають і працюють за кордоном, нині немає. У Міністерстві закордонних справ України називають приблизну цифру – 5 мільйонів трудових мігрантів. Але реальні масштаби заробітчанинства можуть бути більшими. Соціологічна група “Рейтинг” зазначає, що дві третини українців працюють в інших країнах нелегально. За словами міністра закордонних справ Павла Клімкіна, 100 тис. громадян щомісяця залишає Україну, і не лише через вищу зарплату, а й через іншу якість життя.

Отже, вважати, що тенденція до виїзду за кордон зростатиме і далі, нині є всі підстави. Як показують соціологічні дослідження, 33 % українців уже цікавилися можливостями працевлаштування за кордоном, 64 % опитаних зізналися, що думають про еміграцію з надією отримати кращі умови для життя. Бажання забезпечити краще майбутнє для дітей як причину переїзду до іншої країни називали 34 %, відсутність достойної роботи в Україні – 23, бажання отримати кращу освіту – 12 % [5].

Дослідження Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні [6] дійшли висновку, що серед трудових мігрантів переважають чоловіки віком від 30 до 45 років (понад 40 %). Більшість походить із західних областей країни, де 41 % трудових мігрантів мають середню або середню спеціальну освіту, 36 % – вищу освіту. Основні країни призначення працівників-мігрантів – Польща, Російська Федерація, Чеська Республіка та Італія. На них припадає близько 80 % загальних потоків короткострокових та довгострокових трудових мігрантів з України.

Проблема міграції населення існує в різних країнах. Проте в Україні вона набула загрозливого характеру, оскільки: 1) еміграція в Україні є масштабною; 2) виїжджають фахівці, іноді бригадами і підприємствами, що створює дефіцит кваліфікованого виробничого ресурсу, для відновлення якого необхідні роки; 3) залишають Україну творчі та інтелектуальні громадяни, які є “скарбом” країни; 4) масово їдуть молоді люди – генофонд країни, які достатньо легко можуть адаптуватися в іншій країні й, скоріш за все, ніколи не повернуться жити на батьківщину.

Як зазначають експерти, проблема для України полягає в тому, що серед опитаних молодих людей 54 % мають бажання вже зараз переїхати на постійне місце проживання до іншої країни [5]. Справа не лише в тому, що “український інтелект” та частина сильної й активної верстви населення переміститься до країн Європи, але і в тому, що, пропрацювавши 5–10 років і соціально адаптувавшись там, вони не схочуть повертатися в країну зі значно нижчими соціально-економічними стандартами життя. Їхнє місце займуть вихідці з Туреччини, Російської Федерації (зараз застосовуються заходи щодо обмеження в'їзду громадян РФ на територію України), Білорусі, Азербайджану, Китаю, В'єтнаму, Індії, Пакистану та інших менш розвинених країн, які переважно влаштовуються у сфері торгівлі, послуг тощо, у той час як українці, які виїжджають за кордон, залишають робочі місця у промисловості, будівництві, сільському господарстві, освіті, охороні здоров'я та ін.

Розбалансованість ринку праці, що спричиняє міграцію, значною мірою викликана браком системної взаємодії між зацікавленими сторонами: органами державного управління, системою професійної освіти, працівниками та роботодавцями. У 2017 р. в структурі безробітного населення частка осіб, які не змогли знайти роботу після закінчення навчальних закладів, склала 13,1 %. За даними Державної служби зайнятості, у 2017 р. серед зареєстрованих безробітних 43 % мали вищу або базову та неповну вищу освіту, 37 % – професійно-технічну, 20 % – середню освіту [1, с. 53].

Специфічну вітчизняну проблему останнього часу становить загострення конкурентної боротьби за українського студента з боку закладів вищої освіти зарубіжних країн. Саме з освітою за кордоном, на жаль, дедалі більше молодих людей та їхніх батьків пов'язують надії на краще майбутнє. За попередніми даними центру CEDOS, кількість українських студентів в іноземних університетах у 2016/2017 навчальному році збільшилася на 56 % (порівняно з 2012/2013 навчальним роком, коли розпочалося стрімке зростання чисельності українців в іноземних університетах) та становила 72 тис., із них понад 46 % (або 33,4 тис.) навчалися у Польщі. Українська студентська діаспора становить 53 % від усіх іноземних студентів, що здобувають вищу освіту в Польщі, значно випереджаючи другу за розміром діаспору білоруських студентів, яка становить майже 10 % [1, с. 53–54]. У переліку найбільш бажаних для навчання країн, як і раніше, залишаються Польща, Німеччина, Росія, Канада, Італія, Чехія, США, Іспанія, Австрія, Франція та Угорщина.

Наявність в Україні значного розриву між високими показниками розвитку людського капіталу та його нереалізованістю в економічній діяльності, а також селективна міграційна політика інших країн призводить до інтенсифікації процесів виїзду кваліфікованих фахівців за кордон. А зменшення в Україні передусім молодих, освічених, економічно й соціально активних людей означатиме зменшення можливостей досягнення адекватних темпів економічного розвитку та скорочення необхідного людського ресурсу для процесів відтворення суспільства. Збереження подібних темпів трудової міграції справлятиме все більш негативний вплив на економічну, соціальну та демографічну ситуацію в Україні.

Світовий досвід говорить про кумулятивний характер ризику надмірної трудової міграції, за яким міграція через 5–7 років починає істотно обмежувати економічний розвиток. Україна вже зараз знаходиться біля критичної межі втрати трудового капіталу, тому Уряду та бізнесу необхідно опрацювати консенсусну стратегію забезпечення гідної праці та відновлення привабливості українського ринку праці для оптимізації міграції та повернення працівників до країни [1, с. 11]. Зазначена проблема має фундаментальний характер і потребує комплексної системи рішень, оскільки негативно впливатиме на демографічну ситуацію, реалізацію соціальних програм і зобов'язань, роз'єднаність української нації через вибір різних зовнішньополітичних інтеграційних напрямів суспільства, зростання темпів депопуляції, дестабілізацію чисельного складу населення.

Зрозуміло, що розв'язання проблем у сфері міграції лежать у площині побудови стратегії розвитку міграційної політики, основним принципом якої є принцип системності. Цей принцип передбачає формування міграційної політики на основі узгодження її цілей і завдань із цілями і завданнями суміжних стратегій, що вмонтовані в загальну стратегію сталого розвитку України

щонайменше на 50 років. Основна причина еміграції українських громадян – недостатній рівень їхнього матеріального стану, незадовільний рівень соціального забезпечення, розчарування у власних перспективах. Очевидно, що високу заробітну плату можна отримати на інноваційних високотехнологічних підприємствах, для існування яких необхідними умовами є сприятливий бізнес-клімат, якісний інвестиційний складник, упровадження наукових розробок, підготовка висококласних фахівців, ефективна система державного управління тощо. Отже, міграційну політику слід розглядати в контексті економічної, технологічно-виробничої, соціальної, демографічної, інноваційної, інформаційної політики тощо. І тут має бути витримано принцип цілісності, який потребує розглядати систему як єдиний об'єкт, як цілісне явище, якість якого не зводиться до властивості будь-якої з окремих частин, що утворюють її. Цілісність міграційної політики як об'єкта виявляється у збалансованому узагальненні явищ та процесів, яких вона торкається. На жаль, в Україні існують стратегії розвитку окремих галузей або сфер, розв'язання певних проблем. Їх розраховано зазвичай на 5 років та не узгоджено з іншими стратегіями ні за часом, ні за механізмами взаємодії, ні за результатами. Важливим принципом нам видається принцип комплексності, яким передбачається всебічне врахування причинних взаємозалежностей, комплексне оцінювання вхідних параметрів функціонально-структурної побудови з їхніми зміною та розвитком на досліджуваному об'єкті у просторі й часі, за кількісними та якісними ознаками та вихідних (результативних та побічних) параметрів цього процесу. Адже міграція є результатом функціонування інших політик та інтегрованою оцінкою якості системи державного управління в усіх дочірних до причин міграції сферах.

Наступним принципом, якому не приділяється уваги, хоча він є надзвичайно важливим, є принцип субординації, який потребує побудови ієрархії елементів та відносин за чітко визначеними критеріями (вирішення поставленого стратегічного завдання, виконання визначеної функції, розподіл повноважень і відповідальності від визначення завдання до його практичної реалізації на місцях, адекватність тощо). Для формування виваженої міграційної політики важливим є принцип спадкоємності, який передбачає послідовне застосування етапів: стабілізації міграційного процесу, державного регулювання міграційного контингенту з позицій протекціонізму, лібералізації, лобізму; формування територій комфортного життя, причому кожен попередній етап має сформулювати правові, економічні, соціальні, демографічні, організаційні основи для застосування наступного. Цей принцип демонструє наслідування, поступальну побудову вертикальних та горизонтальних зв'язків між усіма етапами і рівнями державного управління, стимулює процеси розвитку та відновлення діяльності, робить процес державного управління прогнозованим і передбачуваним та як наслідок – керованим.

Для здійснення ефективної міграційної політики важливо розробити такі механізми державного регулювання міграційними процесами, які б узгоджувалися з іншими механізмами державного регулювання, що впливають необхідним чином на причини міграції. Нагромадження певного лагу економічної, соціальної, демографічної, психологічної міцності суспільством дає державі можливість перейти до моделі міграційної політики на основі протекціонізму національних інтересів, лібералізації візових режимів, лобізму щодо певних категорій громадян.

Державне управління у сфері міграційної політики має два важливих складники: регулювання та контроль. Державний контроль має своє особливе значення в системі державного управління, оскільки покликаний надати повноцінну інформацію про фактичний (дійсний) стан об'єктів управління. Від моменту отримання інформації до моменту прийняття рішень щодо напрямів коригування в системі управління контроль стає індикатором ефективності процесу регулювання. Таким чином, державне управління тісно пов'язано з державним регулюванням, інформаційну підтримку якого надає державний контроль. Отже, надзвичайного значення для розроблення механізмів державного управління у сфері міграції набуває контроль і аналіз основних показників вибуття та прибуття громадян за чисельними та якісними параметрами: дані про напрям руху, вікову категорію, мету візиту, термін перебування, країну призначення, віковий інтервал. Наявність такої інформації дозволить підвищити регулятивність механізмів державного управління у сфері міграційної політики. Моніторинг змін показників дозволить провести аналіз дієвості механізмів державного регулювання в частині відповідності отриманих результатів до запланованих (передбачуваних) та досягнення поставлених цілей. Реалізація функцій контролю, моніторингу та аналізу міграційних процесів забезпечить систему управління інформацією про результат функціонування механізмів державного управління і покаже рівень забезпечення дотримання умов, правил і процедур у діяльності всіх публічних інститутів та зацікавлених сил суспільства.

Сучасна політика розвитку України лежить у площині вдосконалення політики зміцнення потенціалу регіонів країни, забезпечення стабільного економічного розвитку регіону та високого рівня життя населення. Саме на рівні регіонів вирішуються питання відтворення продуктивних сил, реалізуються проекти соціально-економічного розвитку, задовольняються ключові соціальні потреби населення. Регіон як повноцінний суб'єкт економічних відносин залежний від впливу міграції населення й має бути врахований в міграційній політиці як об'єкт і суб'єкт управління зі своїми особливостями.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Міграційну політику тісно пов'язано з соціально-економічною політикою країни, зовнішньополітичними процесами в Україні і світі, міграційними політиками інших країн. Головною причиною, через яку українці виїжджають за кордон, була і залишається різниця в оплаті праці та якості життя. Розбалансованість ринку праці, що спричинює міграцію, значною мірою викликана браком системної взаємодії між зацікавленими сторонами: органами державного управління, системою професійної освіти, працівниками та роботодавцями. Розв'язання цієї проблеми – це завдання системне і комплексне, субординоване в цілях і результатах з іншими сферами державного управління та базоване на підготовленій у попередніх періодах та за допомогою інших політик основі. Не може бути ефективною міграційної політики без ефективних економічного, соціального, демографічного, екологічного та інших складників розвитку країни.

Міграційну політику має бути побудовано на основі визначення її стратегічних детермінант, а саме:

– формування стратегії державної міграційної політики України на основі узгодження її цілей і завдань із цілями і завданнями суміжних стратегій, що вмонтовані в загальну стратегію сталого розвитку України, із дотриман-

ням принципів системності, цілісності, комплексності, субординації, спадковості;

– розроблення механізмів державного регулювання міграційних процесів, що дають можливість впливати необхідним чином на причини міграції та перейти до моделі міграційної політики на основі протекціонізму національних інтересів, лібералізації візових режимів, лобізму щодо певних категорій громадян;

– формування функцій контролю, моніторингу та аналізу міграційних процесів як індикатора ефективності процесу державного регулювання;

– акцентування сучасної міграційної політики на формуванні регіональних умов для оптимізації міграційних процесів.

Необхідним є продовження наукових розробок із практичної реалізації узгодження цілей і завдань стратегії державної міграційної політики України з цілями і завданнями суміжних стратегій.

Список використаних джерел*

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році”. Київ : НІСД, 2018. 688 с.

2. Розподіл населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів / Державна служба статистики України : офіц. сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення : 12.05.2019).

3. Середня заробітна плата за видами економічної діяльності по місяцях / Державна служба статистики України : офіц. сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення : 12.05.2019).

4. Країна без працівників. Чому українці масово виїжджають працювати за кордон. *Finance.ua* : інтернет-ресурс. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/423173/krayina-bez-pratsivnykiv-chomu-ukrayintsi-masovo-vyvizhdzhayut-pratsyuvaty-za-kordon> (дата звернення : 12.05.2019).

5. Трудова міграція: куди їдуть українці та чому не хочуть працювати вдома / Західна інформ. корпорація ZIK. URL: https://zik.ua/news/2018/04/02/trudova_migratsiya_kudy_idut_ukrayintsi_ta_chomu_ne_hochut_pratsyuvaty_vdoma_1297401.

6. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми в Україні / MOM. 2017 URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf (дата звернення : 12.05.2019).

* Список побудовано в порядку посилань.

References

1. Analitychna dopovid do Shchorichnoho Poslannya Prezydenta Ukrayiny do Verkhovnoyi Rady Ukrayiny “Pro vnutrishnye ta zovnishnye stanovyshche Ukrayiny v 2018 rotsi” (2018). [An analytical report to the Annual Address of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine “On the Internal and External Situation of Ukraine in 2018”], NISS, Kyiv [in Ukrainian].

2. State Statistics Service of Ukraine: the official website (2019). *Rozpodil naseleennya za rivnem serednodushovykh ekvivalentnykh zahalnykh dokhodiv* [The distribution of population by the level of per capita equivalent of total incomes]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

3. State Statistics Service of Ukraine: official site (2019). *Serednya zarobitna plata za vydamy ekonomichnoyi diyalnosti po misyatsyakh* [Average wages by type of economic activity by months]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

4. Internet resource Finance.ua (2019). *Krayina bez pratsivnykiv. Chomu ukrayintsi masovo vyvizhdzhayut pratsyuvaty za kordon* [Country without employees. Why Ukrainians go abroad to work abroad]. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/423173/krayina-bez-pratsivnykiv-chomu-ukrayintsi-masovo-vyvizhdzhayut-pratsyuvaty-za-kordon> [in Ukrainian].

5. Western Information Corporation ZIK (2019). *Trudova mihratsiya: kudy yidut ukrayintsi ta chomu ne khochut pratsyuvaty vdoma* [Labor Migration: Where Ukrainians go and why they do not want to work at home]. URL: https://zik.ua/news/2018/04/02/trudova_migratsiya_kudy_idut_ukrayintsi_ta_chomu_ne_hochut_pratsyuvaty_vdoma_1297401 [in Ukrainian].

6. International Organization of Migration (2017). *Doslidzhennya z pytan mihratsiyi ta torhivli lyudmy v Ukrayini* [Research on Migration and Trafficking in Persons in Ukraine]. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_en.pdf [in Ukrainian].

Borysenko O. P., *Doctor of Public Administration, Professor, Professor of Public Administration and Customs Administration Department, University of Customs and Finance, Dnipro*
ORCID 0000-0002-2885-4986

STRATEGIC DETERMINANTS OF THE FORMATION OF THE MIGRATION POLICY OF UKRAINE

The article deals with the problems that cause the activation of migration processes in Ukraine. Attention is drawn to the factor of wages of Ukrainians, which is the main reason why Ukrainians continue go abroad. The main threats to Ukraine are noted due to the growing emigration of Ukrainian citizens. Migration policy is closely linked to the country's socio-economic policy, foreign-policy processes in Ukraine and the world, migration policies of other countries. The difference in wages and quality of life was and remains the main reason why Ukrainians go abroad. Labor market imbalance causes migration, largely due to lack of system interaction between stakeholders: government, system vocational education, employees and employers. Solving this problem is a systemic and complex task, subordinated to goals and outcomes with other areas of public administration, based on pre-established and other policy-based frameworks. Can't be effective migration policy without effective economic, social, demographic, environmental and other components of the country's development.

Migration policy should be built on the basis of identifying its strategic determinants, namely: formation of the strategy of the state migration policy of Ukraine on the basis of coordination of its goals and tasks with the goals and objectives of the related strategies incorporated into the overall strategy of sustainable development of Ukraine, observing the principles of consistency, integrity, complexity, subordination, succession; development of mechanisms of state regulation of migration processes, which make it possible to influence in a necessary way the causes migration and move to a model of migration policy based on protectionism national interests, liberalization of visa modes, lobbying on certain categories of citizens; formation of functions of control, monitoring and analysis of migration processes as an indicator of the effectiveness of the state regulation process; placing the emphasis of modern migration policy on the formation of regional conditions for the optimization of migration processes.

Key words: migration, migration policy, state regulation of migration processes, strategic management

Надійшла до редколегії 15.05.2019 р.